

DZP

więcej niż prawo

Uregulowania prawne współuczestnictwa konsorcjantów w sporze z zamawiającym publicznym

Paweł Lewandowski

Radca Prawny | Partner

Praktyka Postępowań Spornych

Warszawa, 31 marca 2017 roku

Plan wystąpienia

Plan wystąpienia

1. Czym jest współuczestnictwo w procesie sądowym?
2. Skutki braku legitymacji czynnej
3. Istota umowy konsorcjum
4. Rodzaje powództw a charakter współuczestnictwa konsorcjantów
5. Czy współuczestnictwo konsorcjantów jest współuczestnictwem koniecznym?
6. Współuczestnictwo konsorcjantów w sprawach o ustalenie lub ukształtowanie stosunku prawnego
7. Praktyczne wskazówki

Czym jest
współuczestnictwo
w procesie sądowym?

Czym jest współuczestnictwo w procesie sądowym?

- gdy po stronie powodowej występuje **więcej niż jeden podmiot**
(współuczestnictwo czynne vs. współuczestnictwo bierne)
- szczególny przypadek współuczestnictwa koniecznego – art. 72 § 2 k.p.c.
gdy po stronie powodowej lub pozwanej musi występować więcej niż jeden podmiot
(tzw. legitymacja łączna czynna lub bierna)

Skutki braku legitymacji czynnej

Skutki braku legitymacji czynnej (1)

- oddalenie powództwa
- ale: art. 195 k.p.c. (uzupełnienie braków współuczestników konsorcjum)

Strona powodowa	Strona pozwana
<p>Sąd wzywa powoda do oznaczenia osób po stronie powodowej</p> <p style="text-align: center;"></p> <p>Sąd zawiadamia te osoby</p> <p style="text-align: center;"></p> <p>Osoby te mogą przystąpić do sprawy w ciągu dwóch tygodni</p>	<p>Sąd wzywa powoda do oznaczenia osób po stronie pozwanej</p> <p style="text-align: center;"></p> <p>Sąd wzywa te osoby jako pozwanych</p>

Skutki braku legitymacji czynnej (2)

- odroczone w czasie skutki prawne związane z wniesieniem pozwu
- problem szantażu biernych współuczestników

Istota umowy
konsorcjum

Istota umowy konsorcjum (1)

- **umowa nienazwana** (rozproszona i szczątkowa regulacja prawna, np. art. 73 prawa bankowego)

Konsorcjum stanowi umowny stosunek prawny dwu- lub wielostronny nakierowany na współdziałanie w celu realizacji określonego przedsięwzięcia gospodarczego za zasadzie wspólnego odnoszenia korzyści i wspólnego ponoszenia ryzyka.

Istota umowy konsorcyjnej sprowadza się do zobowiązania się jego uczestników (konsorcjantów) do osiągnięcia wspólnego celu gospodarczego przez podejmowanie oznaczonych w umowie czynności.

Istota umowy konsorcjum (2)

- umowa konsorcjum a umowa spółki cywilnej
 - „*umowa konsorcjum to podtyp umowy spółki cywilnej*” (np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 13.05.2014 r.)
-
 - samodzielny charakter umowy konsorcjum
 - tymczasowy charakter współpracy
 - brak rozbudowanej więzi organizacyjnej
 - brak majątku wspólnego (współwłasności się nie domniemuje, w przypadku spółki cywilnej art. 863 k.c.)
 - odmienny charakter reprezentacji (przez lidera)
 - solidarność za zobowiązania konsorcjum musi wynikać z umowy (w przypadku spółki cywilnej solidarność wynika z art. 864 k.c.)

Rodzaje powództw
a charakter
współuczestnictwa
konsorcjantów

Rodzaje powództw a charakter współuczestnictwa konsorcjantów

- **powództwo o świadczenie**
(o zapłatę wynagrodzenia, o zapłatę kar umownych)
- **powództwo o ustalenie**
(o ustalenie istnienia określonych praw i obowiązków, np. o ustalenie nieistnienia obowiązku zapłaty kary umownej)
- **powództwo o ukształtowanie**
(o podwyższenie wynagrodzenia w drodze waloryzacji lub podwyższenie wynagrodzenia ryczałtowego)

Czy współuczestnictwo
konsorcjantów jest
współuczestnictwem
koniecznym?

Czy współuczestnictwo konsorcjantów jest współuczestnictwem koniecznym? (1)

- powództwo o świadczenie
 - **współuczestnictwo po stronie pozwanej**
 - po stronie pozwanej zazwyczaj odpowiedzialność solidarna za spełnienie świadczenia (art. 380 k.c., art. 141 p.z.p. lub postanowienia umowy)
 - w razie solidarności biernej (dłużniczej) nie występuje współuczestnictwo konieczne
 - **współuczestnictwo po stronie powodowej (głównie przeciwko inwestorowi)**
 - brak utrwalonego stanowiska, rozbieżności w orzecznictwie

Czy współuczestnictwo konsorcjantów jest współuczestnictwem koniecznym? (2)

- współuczestnictwo po stronie powodowej
 - stanowisko, że zachodzi współuczestnictwo konieczne

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 2 czerwca 2015 r., I ACa 1782/14, LEX nr 1771314:

„... w sprawach o zasądzenie wierzytelności należącej do majątku wspólnego członków konsorcjum po stronie czynnej (powodowej) występuje współuczestnictwo materialne konieczne, oparte na wspólności praw i obowiązków wynikających z istoty stosunku prawnego (art. 72 § 1 i § 2 k.p.c.). Takie współuczestnictwo materialne nie występuje, gdy członkowie konsorcjum występują po stronie pozwanej”.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 17 grudnia 2014 r., I ACa 1308/14, LEX nr 1649248:

„... okoliczność, czy przedmiotowe w sprawie konsorcjum spełnia przesłanki spółki cywilnej czy też jest do niej jedynie zbliżone, nie ma dla oceny legitymacji czynnej w procesie o zapłatę wynagrodzenia należnego wykonawcy z tytułu wykonania umowy zawartej w drodze zamówienia publicznego, doniosłości prawnej bowiem w każdym z tych przypadków legitymacja czynna przysługuje obydwóm wykonawcom a ich współuczestnictwo jest konieczne”.

Czy współuczestnictwo konsorcjantów jest współuczestnictwem koniecznym? (3)

- współuczestnictwo po stronie powodowej
 - stanowisko, że zachodzi współuczestnictwo konieczne

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 listopada 2014 r., IV CSK 95/14, LEX nr 1554593:

„W orzecznictwie Sądu Najwyższego trafnie wskazuje się na to, że kwestię legitymacji czynnej konsorcjantów w związku z utworzeniem konsorcjum wykonawczego i zawarciem umowy o zamówienie publiczne determinuje status konsorcjum, jako jednolitego (łącznego) podmiotu uprawnień i obowiązków wynikających z tej umowy (...). Status taki może przesądzać nie tylko o łącznej czynnej legitymacji konsorcjantów w sprawie przeciwko zamawiającemu o zwrot zatrzymanego wadium (...), ale także o takiej ich legitymacji w zakresie wynagrodzenia w związku z wykonaniem robót budowlanych przez jednego z konsorcjantów. Wspólność wierzytelności konsorcjantów o zapłatę wynagrodzenia za roboty budowlane wyłącza możliwość dochodzenia tej wierzytelności w całości lub w części przez jednego konsorcjanta. Sama podzielność wierzytelności wspólnej w rozumieniu przedmiotowym (art. 379 § 2 k.c.) nie zmienia tej sytuacji i nie prowadzi do podzielności w sferze możliwości dochodzenia wynagrodzenia od zamawiającego”.

Czy współuczestnictwo konsorcjantów jest współuczestnictwem koniecznym? (4)

- współuczestnictwo po stronie powodowej
 - stanowisko, że zachodzi współuczestnictwo konieczne

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 czerwca 2014 r., VI ACa 1322/13, LEX nr 1483878:

„Niepodzielność nabytych przez konsorcjantów praw oraz brak określenia wysokości udziałów w tych prawach przysługujących poszczególnym konsorcjantom uzasadnia odwołanie się do konstrukcji wspólności łącznej przyjmowanej w odniesieniu do wierzytelności wspólnych przysługujących wspólnikom spółki cywilnej. Za takim rozwiązaniem przemawia podobieństwo konstrukcyjne pomiędzy umowami konsorcjum zawartymi w tej sprawie a ustawowo uregulowanym modelem spółki cywilnej. W efekcie uznać należy, że w odniesieniu do wspólnych wierzytelności wynikających z umów zawartych łącznie przez obu konsorcjantów z pozwanym, po stronie uczestników konsorcjum zachodzi współuczestnictwo materialne konieczne”.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 27 listopada 2012 r., I ACa 684/12, LEX nr 1286616:

„Art. 23 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. „Prawo zamówień publicznych” statuuje łączny udział wykonawców w postępowaniu o udzielenie zamówienia publicznego, w tym w korzystaniu ze środków ochrony prawnej, a także w sądowym postępowaniu o zwrot wadium. Wykonawcy wspólnie ubiegający się o udzielenie zamówienia publicznego są łącznie legitymowani w postępowaniu sądowym o zwrot wadium. Nie ma natomiast takiego uprawnienia jedynie jeden z wykonawców, w tym lider konsorcjum”.

Czy współuczestnictwo konsorcjantów jest współuczestnictwem koniecznym? (5)

- współuczestnictwo po stronie powodowej
 - stanowisko, że współuczestnictwo konsorcjantów nie jest współuczestnictwem koniecznym

Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 2015 r., III CZP 113/14, LEX nr 1733674:
„Sąd Najwyższy w obecnym składzie podziela pogląd, że - co do zasady - konsorcjum nie działa w formie spółki cywilnej, chyba że wolą stron ukształtowano je w ten sposób, że spełnione są wymogi konstrukcyjne wyznaczające treść takiego stosunku prawnego, tj. istnieje przedsiębiorstwo, majątek wspólny, więzi organizacyjne i majątkowe wspólników. (...) w sprawie w ogóle nie występowało współuczestnictwo procesowe, a źródłem łącznej legitymacji przysługującej podmiotom z istoty stosunku prawnego lub przepisu ustawy, skutkującej powstaniem współuczestnictwa koniecznego, zawsze jest prawo materialne”.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 2014 r., V CSK 177/14, LEX nr 1544407:
„Z istnienia umowy konsorcjum nie musi wynikać współuczestnictwo konieczne po stronie powodowej, ponieważ nie można stawiać znaku równości pomiędzy spółką cywilną zawiązaną na mocy art. 860 k.c., a konsorcjum”.

Czy współuczestnictwo konsorcjantów jest współuczestnictwem koniecznym? (6)

- współuczestnictwo po stronie powodowej
 - stanowisko, że współuczestnictwo konsorcjantów nie jest współuczestnictwem koniecznym

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 grudnia 2013 r. VI ACa 677/13, LEX nr 1504537:

„Jak widać z powyższych rozważań ani istota stosunku prawnego konsorcjum, ani też żaden szczególny przepis ustawy o zamówieniach publicznych nie wskazuje wprost, aby w przypadku roszczeń przysługujących konsorcjantom wobec drugiej strony stosunku prawnego, można było przyjąć bądź solidarność wierzycieli, bądź ich łączne konieczne współuczestnictwo po stronie powodowej”.

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 1 lutego 2013 r., V ACa 664/12, LEX nr 1289447:

„Stosunek konsorcjum nie może również stanowić podstawy do uznania, że zachodzi pomiędzy jego uczestnikami współuczestnictwo konieczne. W ramach tego stosunku nie powstaje bowiem wspólny przedmiot praw i obowiązków, a już na pewno nie jest nim wpłacone przez jedną ze stron wadium”.

Czy współuczestnictwo konsorcjantów jest współuczestnictwem koniecznym? (7)

- współuczestnictwo po stronie powodowej
 - stanowisko, że współuczestnictwo konsorcjantów nie jest współuczestnictwem koniecznym

Wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 26 października 2012 r., V ACa 188/12, OSA 2013/11/51-69, LEX nr 1394048:

„Sąd Apelacyjny nie podziela stanowiska pozwanej, że w okolicznościach rozpoznawanej sprawy ma zastosowanie pogląd (...) iż wykonawcy, podmioty tworzące konsorcjum, których łącznym uprawnieniem jest korzystanie ze środków ochrony prawnej, ze środków tych muszą korzystać łącznie, niezależnie od wewnętrznych stosunków między nimi”.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 września 2016 r., II CSK 27/16, LEX nr 2151414:

„Z istnienia umowy konsorcjum nie musi wynikać współuczestnictwo konieczne po stronie powodowej, ponieważ nie można stawiać znaku równości między spółką cywilną zawiązaną na podstawie art. 860 k.c. a konsorcjum w rozumieniu art. 23 ust. 1 ustawy z 2004 r. Prawo zamówień publicznych, którego zawarcie nie musi skutkować powstaniem majątku wspólnego uczestników konsorcjum. Wskazano, iż nie ma podstaw do automatycznego kwalifikowania wszystkich umów konsorcjum, jako umów spółki cywilnej, jest to, bowiem uzależnione od zawarcia w takiej umowie cech konstrukcyjnych umowy spółki cywilnej”.

Współuczestnictwo
konsorcjantów w sprawach o
ustalenie lub ukształtowanie
stosunku prawnego

Współuczestnictwo konsorcjantów w sprawach o ustalenie lub ukształtowanie stosunku prawnego

- zazwyczaj konieczność łącznego występowania, gdyż dochodzi do zmiany treści umowy łączącej wszystkie podmioty
- w przypadku, gdy sprawa dotyczy np. ustalenia istnienia prawa lub obowiązku pomiędzy jednym z konsorcjantów a inwestorem, należy przyjąć istnienie legitymacji indywidualnej danego konsorcjanta

Praktyczne wskazówki

Praktyczne wskazówki

- wykazanie, że intencją konsorcjantów nie było zawarcie umowy spółki (brak rejestracji VAT dla spółki, brak majątku wspólnego itp.)
- oświadczenie konsorcjantów co do podziału wykonanych prac
- wskazanie, który z podwykonawców wypłacił wynagrodzenie podwykonawcom
- dokumentacja wykonania prac
- w ostateczności wskazanie na art. 379 k.c. (podział wynagrodzenia na równe części)
- cesja wierzytelności (ale wtedy problem z PCC)

Kontakt

Paweł Lewandowski
Radca prawny | Partner

T: +48 22 557 76 40

M: +48 660 440 327

E: Pawel.Lewandowski@dzp.pl

Domański Zakrzewski Palinka sp. k.

Warszawa

Rondo ONZ 1 | 00-124 Warszawa
T: +48 22 557 76 00 | F: +48 22 557 76 01

Poznań

ul. Paderewskiego 8 | 61-770 Poznań
T: +48 61 642 49 00 | F: +48 61 642 49 50

Wrocław

ul. Gwiaździsta 66 | 53-413 Wrocław
T: +48 71 712 47 00 | F: +48 71 712 47 50

www.dzp.pl

www.linkedin.com/company/dzp